

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ**

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

ПРО НОВОВВЕДЕННЯ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Підстава: рішення проблемної комісії
«Радіаційна медицина» МОЗ та
НАМН України,
протокол № 4 від 1 жовтня 2018 р.

**ГОЛОВНОМУ ПЕДІАТРУ
МОЗ, УПРАВЛІННЯ ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я, ОБЛАСНИХ, ТА КИЇВСЬКОЇ
МІСЬКИХ ДЕРЖАВНИХ
АДМІНІСТРАЦІЙ**

**КОМПЛЕКСНЕ ЗАСТОСУВАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ ТА
СВІТЛОАКУПУНКТУРИ ДЛЯ КОРЕКЦІЇ ПСИХОВЕГЕТАТИВНИХ
РОЗЛАДІВ У ДІТЕЙ, ЯКІ ЗАЗНАЛИ ДІЇ СТРЕСОВИХ ЧИННИКІВ**

УСТАНОВА-РОЗРОБНИК:

**ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
РАДІАЦІЙНОЇ МЕДИЦИНИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МЕДИЧНИХ
НАУК УКРАЇНИ»**

А В Т О Р И :

**д. мед. н., проф. СТЕПАНОВА Є.І.
д. мед. н. КОЛПАКОВ І.Є.
ПОЗНИШ В.А.
канд. мед. н. ВДОВЕНКО В.Ю.
к. мед. н. КОНДРАШОВА В.Г.
ЛЕОНОВИЧ О.С.
ГРИЦЕНКО Т.В.**

м. КИЇВ

Суть впровадження: підвищення ефективності лікування психовегетативних розладів у дітей, які зазнали дії стресових чинників

Пропонується для впровадження в практику роботи лікувально-профілактичних закладів практичної охорони здоров'я (обласних, міських, районних) комплексне застосування арт-терапії та світлоakupунктури для корекції психовегетативних розладів у дітей, які зазнали дії стресових чинників

Внаслідок екологічних та соціальних катастроф виникають ситуації, які призводять до зниження стресостійкості людини, обумовлюють порушення психоемоційного стану, викликають розвиток функціональних розладів з боку різних органів і систем з наступною трансформацією їх у хронічну соматичну та психосоматичну патологію. Порівняно з клінічно окресленими проявами доклінічні порушення у вигляді постстресової психологічної дезадаптації зачіпають значно більші верстви населення. У найскладнішому стані знаходиться дитяче населення України, яке останнім часом постійно відчуває на собі потужну дію дуже широкого спектру негативних чинників.

Світовим суспільством накопичено значний досвід подолання негативних наслідків терористичних атак, військових конфліктів та техногенних катастроф. Проте ця проблема завжди буде вельми актуальною оскільки немає єдиного «рецепту», щодо її вирішення. Як би не удосконалювалися інструментально-фармакологічні методи лікування хвороб, досі не існує радикальних шляхів ліквідації багатьох з них. Багато з таких підходів є занадто інтенсивними або коштовними, щоб застосовувати їх підчас передзахворювання або початкових розладів.

Водночас тисячолітній досвід людства містить багато методів природної терапії, і лікування сонячним світлом завжди використовувалося для прискорення одужання. Світло є незамінним фізичним чинником, що підтримує всі життєві процеси в організмі, більшість процесів синтезу сполук і біохімічних реакцій в організмі відбувається за участю світла. Відповідно, лікувальна дія світла зумовлюється наявністю в організмі спеціальних механізмів його сприйняття та засвоєння для забезпечення життєвих потреб. Одним з таких механізмів є сприйняття світла біологічно активними ділянками шкіри («точки акупунктури»). Сучасна медицина трактує такі специфічні зони шкіри, як рецептори. Вони здатні сприймати та передавати широку низку електромагнітних стимулів, у тому числі МЕДОЛАЙТ-світло. Отже дія світлом на точки акупунктури спричиняє позитивні зміни навіть у розташованих далеко від місця впливу органах і системах. Саме такий спосіб дозволяє поліпшити стан здоров'я й позбутися багатьох недуг на ранніх стадіях їх розвитку.

За останні роки суттєво зросла роль нервово-психічного фактору в формуванні соматичної патології. У випадку несприятливого проходження однієї з фаз розвитку об'єктних відносин та загострення центрального конфлікту формуються такі особистісні характеристики як: недовіра, сором'язливість, сумніви у власних силах, почуття агресії чи провини та почуття власної неповноцінності, що призводить до порушення міжособистісних стосунків, суспільно-дезадаптивних форм поведінки, порушень адаптації, а також і до формування домінуючих інтелектуальних патернів. Діти більше відчувають і розуміють, ніж можуть це висловити, адже вербалізація їхніх почуттів та думок не завжди можлива через внутрішній або зовнішній конфлікт. Невластива дитині затримка емоцій та накопичення переживань знижують впевненість у своїх силах, нерідко призводять до відмови від діагностичних та

лікувальних процедур. Це зумовлює необхідність пошуку ефективних підходів до лікування та реабілітації саме цих контингентів дітей.

Серед методів корекції порушень психоемоційної сфери дієвою та доступною в умовах медичного закладу є арт-терапія, що відповідає віковим особливостям пацієнтів. Позитивний ефект досягається завдяки можливості самовираження дитини у творчих видах діяльності, що сприяють розслабленню, зняттю напруженості та зниженню агресивності, виникненню позитивних емоцій, розвитку почуття внутрішнього контролю.

Авторами запропоновано комплексне застосування арт-терапії та світлоakupунктури для корекції психовегетативних розладів у дітей, які зазнали дії стресових чинників.

Психокорекція та регуляція стійких стереотипів психоемоційного реагування проводиться за допомогою арт-терапії, впродовж 15 занять тривалістю 50 хвилин. В якості основного інструменту для оцінки психоемоційної сфери використовується тест "неіснуюча тварина", який аналізується за трьома симптомокомплексами: тривожність, агресивність і виснаженість та оцінюється на першому та підсумковому занятті. Додатково призначається світлоakupунктура за допомогою світло терапевтичного апарату Медолайт (medoligt®) впродовж 15 діб, двічі на день, проводять 10 хвилинні аплікації червоним світлом з інфрачервоним компонентом з довжинами хвиль відповідно 640 та 880 нм у режимі постійного світіння, на кожен з акупунктурних зон шкіри, які розташовані в місці пульсації сонної артерії, у центрі грудини, на нижньо-внутрішній частині передпліччя над складкою праворуч та ліворуч, на верхньо-зовнішній частині гомілки праворуч і ліворуч, як наведено на рисунку.

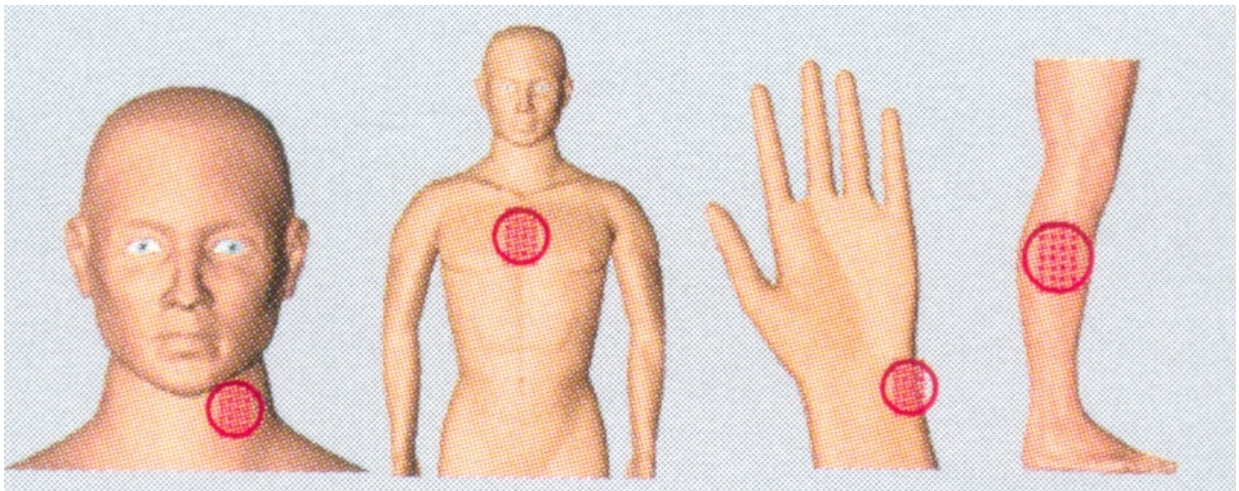

Рисунок. Зони аплікації МЕДОЛАЙТ-світла

Спосіб відрізняється простотою застосування, безпекою, неінвазивністю, низькою вартістю лікування, відсутністю фармакологічного навантаження при достатній ефективності, дозволяє ефективно проводити психокорекцію та регуляцію стійких стереотипів психоемоційного реагування і може бути використаний в комплексному лікуванні дітей та підлітків з психовегетативними розладами, які виникли внаслідок дії стресових чинників.

Для виявлення постстресових розладів у дітей, які зазнали дії несприятливих екологічних, соціальних, психологічних чинників, особливу увагу слід приділяти

комплексу ознак, що свідчать про вегетативну та психоемоційну нестабільність, яка проявляється розладами особисто-емоційної сфери (пригнічений настрій, підвищена тривожність, дратливість; емоційна лабільність; труднощі у концентрації уваги, зниження адаптації до нових умов); симптомами астено-вегетативного та невротичного характеру (слабкість, швидка втомлюваність; запаморочення, головний біль напруги або характеру мігрені; потьмарення в очах, захитування у транспорті, відчуття оніміння або поколювання в пальцях верхніх і нижніх кінцівок, метеочутливість, шум у вухах, порушення сну та ін.); скаргами та симптомах з боку серцево-судинної системи (біль в ділянці серця, серцебиття та перебої, задишка під час фізичного навантаження; лабільність артеріального тиску; стабільна гіпертензія); з боку системи дихання (наявність кашльової реакції на різні запахи, пил, дим, вдихання холодного повітря, наявність кашлю довше 2-х тижнів 3 і більше рази на рік, наявність хронічного запалення носоглотки); з боку органів травлення (біль у епі-мезагастральній ділянці натще, після їди, у правому підребер'ї, в обох підребер'ях, поганий апетит, відрижка повітрям, відрижка їжею, нудота, печія, відчуття важкості, переповнення шлунку, неприємний присмак у роті, запах з роту, схильність до проносів, схильність до закрепів, метеоризм).

Оцінку ефективності запропонованого способу проведено на контингенті 46 дітей, з них 16 дітей постійно проживали на радіоактивно забруднених територіях; 30 дітей були переміщені з зони АТО на південному сході України.

Клінічне обстеження показало, що застосування комплексу арт-терапії та світлоakupунктури у дітей, які зазнали дії стресових чинників, сприяло зниженню частоти скарг та інтенсивності клінічних проявів у наведених симптомокомплексах. Встановлено суттєве зменшення частоти симптомів астено-вегетативно та невротичного характеру (з 73,9 до 23,9%), порушень особисто-емоційної сфери (з 67,4 до 28,3%), симптомів з боку серцево-судинної системи (з 63,0 до 21,7%), з боку системи дихання (з 45,7% до 26,1%), абдомінального (з 71,7% до 13,0%) і диспепсичного (з 58,7 до 21,7 %) синдромів. Результати динамічного обстеження психо-емоційного стану за бальною оцінкою, виявили достовірне зниження проявів усіх трьох симптомокомплексів: тривожності (з $4,53 \pm 0,53$ до $2,33 \pm 0,23$, $p < 0,001$); виснаження (з $2,2 \pm 0,38$ до $1,13 \pm 0,15$, $p < 0,02$) та агресивності (з $3,46 \pm 0,53$ до $1,93 \pm 0,23$, $p < 0,001$).

Таким чином, комплексне застосування арт-терапії та світлоakupунктури є ефективним засобом для корекції психовегетативних розладів у дітей, які зазнали дії стресових чинників.

За додатковою інформацією з даної розробки слід звертатися до авторів листа: м. Київ вул. Мельникова, 53, Державна установа "Національний науковий центр радіаційної медицини Національної академії медичних наук України", Є.І. Степанова, І.Є. Колпаков, тел. (044) 451-27-69.